

štěno, že žalobci a jejich předchůdci déle než čtyřicet let chovali v rybníčku ryby, lovili v něm o vánocích, vyváželi z něho bláto pro sebe na svá pole, nikdo jiný v rybníčku ryby nechoval a bláto z něho nevyvážel a jen někteří občané se svolením žalobců a jejich předchůdců si ryby v rybníčku do vánoc uschovávali, že se rybníčku užívalo jen k usedlosti žalobců a rybníčku se říkalo Kohoutův rybníček podle jména usedlosti. Z tohoto zjištění vyplývá, že žalobci a jejich předchůdci užívali rybníčku zjevně při výkonu soukromého práva bez všech ohledů na své členství v obci a své starousedlictví, v úmyslu vykonávati právo to ne jako členové obce a starousedlíci, nýbrž jako majitelé reality čís. 17, ale bez ohledu k tomu, zda z toho důvodu byli členy obce a starousedlíky, a také bez ohledu na potřeby domu a stavby. Opaku nic nesvědčí a není ani pochybnosti, že by se snad užívání mohlo dít z důvodu členství v obci podle § 70 obec. zřiz. Nejde o to, zda se užívání dalo určitou třídou občanstva, ani o to, zda žalobci jsou usedlíky v obci, nýbrž o to, v jakém úmyslu vykonávali právo a zda mohli je vykonávati z důvodu svého členství v obci jako starousedlíci. Nižší soudy mají tedy neprávem za to, že šlo o užívací právo podle § 70 obec. zřiz., které zaniklo podle § 2 zákona ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n. Nezaniklo-li však právo nabyté vydržením podle tohoto zákona, přísluší žalobcům.

Žalobě směřující k určení a uznání práva bylo by vyhověti, ovšem jen, pokud jsou tu podmínky žaloby určovací podle § 228 c. ř. s. Nižší soudy se s touto otázkou nezabývaly. Není v tom směru odpůrci vznesena výtky v dovolací odpovědi. Ale k tomu, zda jsou tu tyto podmínky, musí i dovolací soud přihlídnouti z úřadu, ježto žalobní nárok na určení je teprve tehdy odůvodněn, jsou-li ony podmínky spíněny. V tom směru uvedli nesporně žalobci, že obec jim sdělila, že žádá z rybníčku poplatek (nájem), netvrdili tedy, že obec do jejich práva již zasáhla a je porušila. Proto neměli důvodu k tomu, by podali žalobu o plnění zákazem dalšího rušení, a při pouhém ohrožení jejich práva a neuznávání ho byla na místě žaloba určovací. Z důvodu pouhého ohrožení práva nemohli žalovati o zdržení se rušebních činů a žalobci mají proto zjevně zájem na bezodkladném určení práva.

Čís. 12091.

Účinek zrušení smíru (o výživném manželky) soudcovským výrokem pro napotomní skutečnosti nepůsobí od doby, kdy ony skutečnosti vznikly, nýbrž teprve od doby, kdy se bylo příslušného soudního výroku domáháno.

Originální snímek notářského spisu podle §§ 92 a násl. notářského řádu (ze dne 25. července 1871, čís. 75 ř. zák.), jest prvopisem veřejné listiny podle § 548 čís. 1 c. ř. s.

Smlouva o úpravě majetkových poměrů manželů při jejich zamýšleném rozvodu jest přípustná.

Na základě snímku notářského spisu ze dne 15. října 1927, podle jehož obsahu se žalovaný zavázal platiti žalobkyni, své bývalé manželce, počínajíc dnem, kdy mu bude doručen soudní nález povolující rozvod, bez ohledu na dočasné majetkové poměry 6000 Kč měsíčně, byly vydány proti žalovanému platební příkazy znějící na částky po 4000 Kč s přísl., ježto žalující strana tvrdila, že žalovaný měsíčně platil jen po 2000 Kč. Procesní soud první stolice ponechal platební příkazy v platnosti. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Důvody: Žalovaný proti platebním příkazům uplatňuje námitkou nárok na snížení výživného. Snížení výživného lze se však domáhati jen pro dobu budoucí, pro výživné v budoucnosti k placení dospívající. V souzeném případě jde však o výživné za dobu minulou a snížení tohoto již splatného výživného nelze se domáhati ani žalobou ani námitkou proti platebním příkazům. Právním proto nezjišťoval první soud nynější majetkové poměry žalovaného, ježto okolnost ta jest pro tento spor nerozhodná. Tím padá další výtky žalovaného, že prvním soudem nebylo přihlíženo k tomu, že požadavek žalující strany odporuje ustanovení § 19 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. — ježto snížení výživného v tomto sporu uplatňovati nelze. Jako důvod nesprávného právního posouzení žalovaný uplatňuje: a) že platební příkazy neměly býti vydány, ježto mohou býti vydány jen na základě prvopisu kvalifikovaných listin (§ 548 c. ř. s.), b) že žalovaný slíbil placení výživného po 6.000 Kč měsíčně jen proto, že se chtěl zbaviti trapného stavu, v němž byl vinou poměrů v manželství a žalobkyni to bylo známo, první soud však dochází k úsudku, že žalovaný v tomto stavu nebyl a že tvrzení žalovaného mohlo by býti jen pohnutkou, která nemá vliv na platnost smlouvy; c) závazek z notářského spisu příčí se dobrým mravům, ježto byl podstoupen za tím účelem, by se žalovaný domohl rozvodu svého manželství; d) nesprávný jest názor prvního soudu, že se v tomto sporu nelze domáhati snížení výživného, a že je potřebí samostatné žaloby. Výtky tyto jsou vesměs neopodstatněny. Ad a) Platební příkazy byly vydány na základě snímku notářského spisu, nikoliv jen opisu, a snímky notářského spisu jest podle § 548 čís. 1 c. ř. s. a čl. VII uv. zák. k c. ř. s. pokládati za listiny veřejné, a nejsou jen opisy notářského spisu. Ad b) První soud zjistil, že se žalovanému nepodařilo prokázati, že v čase uzavření notářské smlouvy byl ve stavu, který by vylučoval jeho volnou vůli ve smyslu § 869 obč. zák. nebo činil smlouvu neplatnou podle § 879 čís. 4 obč. zák. z toho důvodu, že druhá strana využila jeho vzrušení neb jeho stavu k donucení. Toto zjištění prvního soudu žalovaný nenapadá a soud odvolací jest tudíž tímto zjištěním vázán. Další vývody odvolatele jsou tudíž v tomto směru bezpředmětné. Ad c) Podle znění notářského spisu zavázal se žalovaný pro případ, že manželství dobrovolně nebo rozsudkem bude rozvedeno nebo rozloučeno co do urovnání majetkových poměrů a výživy žalobkyně platiti jí na výživu měsíčně 6000 Kč. Žalovaný převzal závazek ten pro případ rozvodu nebo rozluky, a to jen k vůli urovnání vyživovací povinnosti. Při dobrovolném rozvodu jest nutno, by strany byly dohodnuty o majetkových poměrech a o výživném před povolením rozvodu. Podle toho notářskou smlouvou upravena byla jen zákonná vyživovací povinnost žalovaného. Tím však

závazek ten měl platiti i pro případ rozluky a nepříčil se nijak dobrým mravům. Co bylo pohnutkou pro rozvod pokud se týče pro rozluky jest pro platnost smlouvy nerozhodné (§ 901 obč. zák.). Ad d) Že nárok na snížení výživného nemůže býti uplatněn námitkami ve sporu o zaplacení již dospělých vyživovacích částek bylo již vyloženo shora. Ad e) Žalovaný jako smluvní strana nemůže se domáhati bezúčinnosti žalobního nároku podle odpůrčího zákona — právo to vyhrazeno jest jen osobám třetím (věřitelům), které jsou jednáním smluvních stran zkráceny.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolatel vytýká s hlediska § 503 čís. 2, 3, 4 c. ř. s., že nebylo zjišťováno zhoršení jeho finančního stavu, a že odvolací soud považoval tvrzené zhoršení majetkových poměrů žalovaného za nerozhodné, jsa toho názoru, že by snad mohlo odůvodniti žalobu o snížení výživného, že však nemá vlivu na částky výživného, jichž splatnost již nastala. V tom směru jest však odvolacímu soudu dáti za pravdu. Žaloba se neopírá o zákonný předpis § 91 obč. zák., nýbrž o smír mezi manželi při rozvodu. Jde tedy o smlouvu vízící obě strany, podle níž musí žalovaný tak dlouho plniti, dokud smlouva nebyla buď srovnalou vůlí stran nebo soudcovským výrokem zrušena (srov. na př. rozhod. sb. n. s. 6695). Účinek zrušení smíru soudcovským výrokem pro napotomní skutečnosti nepůsobí však od doby, kdy ony skutečnosti vznikly, nýbrž teprve od doby, kdy se bylo příslušného soudního výroku domáháno. Tato zásada jest zevrubněji odůvodněna v rozhodnutí nejv. soudu sb. n. s. čís. 7098, na něž se pro stručnost poukazuje. Z toho vyplývá, že námitka napotomního zhoršení finančních poměrů žalovaného, nevztahujíc se na dobu minulou, nemůže přivoditi zamítnutí žaloby, domáhající se splatných částek výživného. Účinek její by se mohl projevití nejvýše jen ohledně těch částek výživného, jichž se žaloba nedomáhá. Jelikož tudíž zhoršení finančního stavu žalovaného nemůže přijíti v úvahu při řešení tohoto sporu, netřeba se ani zabývati s otázkou, zda doslov smíru, tvořícího podklad žaloby, má vzhledem k zákonným předpisům (§ 91 obč. zák., § 19 zák. rozlukového) význam pro posouzení otázky, zda lze vůbec výživné snížit, a zda se snížení lze domoci nejen zvláštní žalobou, nýbrž i námitkou ve sporu druhou stranou zahájeném. Tyto otázky jsou pro souzený spor bezvýznamné, a netřeba se proto zabývati ani s obšírnými vývody dovolání o nepředvídaném podstatném zmenšení majetku žalovaného, o nemožnosti platiti tak značné výživné bez zkrácení jeho nynější rodiny, ani o možnosti žalobkyně, by si sama něco přivydělala. Námitka, že platební příkaz neměl býti vydán na základě snímku notářského spisu, není odůvodněna. Podle výslovného ustanovení § 2 zákona ze dne 25. července 1871 čís. 75 ř. zák. jsou veřejnými listiny i vyhotovení notářských listin podle tohoto zákona stranám vydaná. K nim patří snímek notářského spisu podle §§ 92 a násl. cit. zák., jenž jest podroben zvláštním zárukám a jest odlišný od pouhého opisu (§ 95 cit. zák.), pročež prvopis snímku notářského spisu jest považovati za prvopis veřejné listiny podle § 548 prvý odstavec c. ř. s. Námitka neplatnosti

smlouvy z důvodu § 879 čís. 4 obč. zák., poněvadž prý byl žalovaný při uzavírání smlouvy ve stavu vylučujícím jeho svobodnou vůli, byla případně vyvrácena již odvolacím soudem. Snaha po umožnění rozvodu, pokud se týče rozluky jest za tohoto stavu věci jen pohnutkou, která podle § 901 obč. zák. nemá vliv na platnost smíru. Není ani podkladu pro názor, že by se smír přičil dobrým mravům, neboť při zamýšleném rozchodu manželů jest smlouva o úpravě majetkových poměrů, po případě o výživném manželky přípustná, ba při dobrovolném rozvodu dokonce nutná.

Čís. 12092.

»Nouzí« podle § 154 obč. zák. jest rozuměti stav, v němž se postiženému nedostává z vlastních prostředků slušné výživy. Chudinská podpora nezabezpečuje ještě slušnou výživu ve smyslu § 154 obč. zák.

Pod pojmem »jmění« nerozumí se jen majetek v užším slova smyslu, nýbrž hospodářská mohoucnost dítěte. Povinnost vyživovati rodiče stihá děti jen potud, pokud by samy neupadly v nouzi. Vyživovací povinnost dětí, je-li jich několik.

(Rozh. ze dne 11. listopadu 1932, Rv I 1579/32.)

Žalobu otce, jedenadevadesátiletého starce, požívajícího obecní chudinské podpory, na slabomyslnou dceru, o poskytování přiměřené výživy 120 Kč měsíčně, o b a n i ž š í s o u d y zamítly.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by, doplně řízení, znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Právní pojem »nouze« podle § 154 obč. zák. vymezil nejvyšší soud ve svých rozhodnutích čís. 4705 a 7635 sb. n. s. tak, že jest jí rozuměti stav, v němž se postiženému nedostává z vlastních prostředků slušné výživy; při tom se ovšem nevyžaduje, by rodiče neměli vůbec nic, neboť i tehdy jde o nouzi, když mají tak málo, že to nestačí na slušnou výživu a nejsou s to bez podpory svých dětí ukojiti své životní potřeby. S tohoto hlediska nelze souhlasiti s úsudkem napadeného rozsudku, že žalobce nebyl v nouzi proto, že mu obec poskytovala dříve celé zaopatření, byt a stravu v chudobinci a přispívá mu, an chudobinec z vlastní vůle opustil, měsíčně 90 Kč na byt a denní výživu. Právě to, že jest žalobci poskytována podpora podle zákona ze dne 3. prosince 1863 čís. 105 ř. zák., nasvědčuje tomu, že žalobce skutečně jest v nouzi, a nelze o tom pochybovati, že mu měsíčních 90 Kč, třebaže jest již jedenadevadesátiletým a nenáročným starcem, nezabezpečuje slušnou výživu, k níž náleží nejen byt a strava, nýbrž i šatstvo, obuv a lékařské ošetření (§ 672 a 673 obč. zák. a rozhodnutí čís. 5865 sb. n. s.). Nelze tudíž schváliti názor napadeného rozsudku, že by v souzeném případě povinnost, uložená dětem ustanovením § 154 obč. zák., postihla je teprve tehdy, až by žalobci chudinská podpora byla odebrána, a jeví se v tomto směru dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci